

การจัดการสหบัณฑ์มลพิษโดยภาคเอกชน *Privatization of Environment Facilities Management*

บุญชง พชสวิริวงศ์^{*}
Boonchong Chawsithiwong, Ph.D.

Abstract

The objective of this article is to activate privatization in environmental management among local governments. Several definitions of privatization are presented, as well as methods of privatization for public services on the basis of liberal democratic concept. The advantages and/or disadvantages of privatization are also identified and discussed. Some samples of privatization in Thailand for public services are mentioned. Various laws and policies which support privatization of environmental facilities management are included. Finally, policy and research for development of privatization of environmental facilities management are recommended. This study has found that most of the privatizations on public services, especially on environmental facilities management, have been employed in the central and local government in the capital city of Bangkok. Most environmental facilities in the provinces are managed by local governments. Private business in the provinces are mostly given an opportunities to participate indirectly, as promoting agency for solidwastes separation. Development of privatization of environmental facilities management by local governments in the provinces could be accelerated by continuous privatization policy of the Ministry of Interior. At the same time, researches on the readiness of private sector and the public need for privatization of environmental facilities management should be supported.

*รองศาสตราจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษาทางการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Assoc. Prof. of The Environmental Management Program, National Institute of Development Administration

บทตัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นการพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น โดยได้เสนอให้ยามของการบริหารจัดการกิจการสาธารณะ ซึ่งรวมทั้งการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมแบบธุรกิจเอกชนที่ฝรั่งเรียกว่า Privatization ไว้หากหลาย รวมถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกิจการสาธารณะตามแนวคิดแบบทุนนิยมเสรีประชาธิปไตย และได้มีการซึ่งและเปรียบเทียบให้เห็นข้อดีและข้อเสียในการให้เอกชนและรัฐเป็นผู้ดำเนินการกิจการสาธารณะต่าง ๆ ด้วย ทั้งได้กล่าวถึงนโยบายและกฎหมายต่าง ๆ ที่สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจการสาธารณะของท้องถิ่น ตลอดจนการยกตัวอย่างกิจการสาธารณะที่ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว สุดท้ายได้เสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องนโยบายและแนวทางวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินกิจการสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ ในท้องถิ่นต่อไปด้วย ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ผลกระทบศึกษาปรากฏว่า การให้เอกชนบริหารจัดการกิจการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการระบบบำบัดมลพิษ ต่าง ๆ มักมีการปฏิบัติในส่วนกลาง ส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคยังมีการไม่แนวคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติน้อยมาก เนื่องจากหัวหน้าราชการต้องการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการเอง ความร่วมมือเอกชนในส่วนภูมิภาคมักเป็นทางอ้อม เช่น การส่งเสริมให้เอกชนแยกขยะหรือรับซื้อของเก่า เป็นต้น แนวทางการพัฒนาการให้เอกชนรับจ้างให้บริการบำบัดมลพิษต่าง ๆ มีความเป็นไปได้เมื่อกระทรวงมหาดไทยกำหนดนโยบายในเรื่องนี้ให้ชัดเจนและตอบเนื่องและความมีการศึกษาวิจัยความพร้อมของภาคเอกชนและความต้องการของประชาชนประกอบด้วย

บทนำ

แนวคิดการให้เอกชนเป็นผู้บริหารจัดการระบบบำบัดมลพิษมีมานานพอ ๆ กับแนวคิดการแปรรูปธุรกิจ และเป็นแนวคิดเดียว กับที่ฝรั่งเรียกว่า ไฟเวทไทรเซ็น (Privatization) ใน Webster's Dictionary ให้ความหมายของ privatization ว่าหมายถึงการเปลี่ยนจากการดำเนินการโดยภาครัฐไปเป็นโดยภาคเอกชน (Neufeldt, V.1994: 1071) สำหรับ Oxford Dictionary คำว่า privatization หมายถึง

กระบวนการในการขายกิจการของรัฐให้ภาคเอกชนด้วยเหตุผลทางการเมืองเช่นเดียวกับเหตุผลทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อพิจารณาที่ว่าเอกชนดำเนินการมีประสิทธิภาพมากกว่าในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์ส่วนมากเห็นว่าการดำเนินการโดยภาคเอกชนจะมีประสิทธิภาพ เมื่อมีการแข่งขันเสรีในปัจจุบัน privatization มักเป็นการขายหุ้นให้ประชาชนทั่วไป ซึ่งเท่ากับการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมเป็นเจ้าของกิจการตามระบบทุนนิยม (Isaacs, A. and E.

Martin, 1993: 663) วิทยากร เชียงกูส ให้ความหมายที่สันและครอบคลุมของ privatization ว่าหมายถึง กระบวนการเปลี่ยนการก่อครองสิทธิ์จากรัฐวิสาหกิจเป็นของเอกชน โดยวิธีการขายหุ้นให้เอกชนมีส่วนถือหุ้นด้วยจำนวนหนึ่ง โดยยกตัวอย่างพันธบัตรควบคุมมลพิษ (Pollution control bonds) ที่รัฐสภาพารัฐอเมริกาให้ออกขายในปี ค.ศ.1968 เพื่อรัดมทุนให้บริษัทนำไปดำเนินการในเรื่องกำจัดน้ำเสียและควันพิษ โดยผู้ได้รับดอกเบี้ยจากพันธบัตรนี้ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี (วิทยากร เชียงกูส 2540: 372 และ 382) นอกจากการขายพันธบัตร ตั้งกล่าว การทำ privatization อาจทำโดยมอบสิทธิ์หรือสัมปทานแก่เอกชน (Franchise) หรือการว่าจ้าง (Contracting) กับเอกชนก็ได้ วิธีการตั้งกล่าวเป็นการเปิดเสรีทางการค้าหรือยกเลิกการผูกขาดโดยรัฐบาล (ปราณี จิตกรณ์กิจศิลป์ 2532: 4) นักวิชาการบางท่านมีทัศน์ที่ต่อการ privatization โดยมองว่าเป็นแนวทางใหม่และเป็นวิวัฒนาการในการบริหารราชการ (Voradej Chandarasorn, 1995: 1) ในขณะที่ พนักงานรัฐวิสาหกิจมักหัวดหัวนั่นเมื่อรัฐวิสาหกิจของตนจะเปลี่ยนการบริหารจัดการโดยเอกชน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อขั้นตอนพนักงานได้แก่ ค่าตอบแทน (พูลสวัสดิ์ ปรีดา 2540: 4) และการเดินทาง (สมฤทธิ์ อ่อนคำ, 2538: 97) จะเห็นได้ว้มีหัวฝ่ายสนับสนุนและต่อต้านการให้เอกชนเข้ามามีส่วนในการบริหารราชการ สาธารณังฝ่ายสนับสนุนมักพูดถึงการให้เอกชนดำเนินการในเมือง เช่น ทำให้สินค้าและบริการมีคุณภาพดีขึ้น รวมทั้งรับฟังเสียงลูกค้าและผู้รับบริการมากขึ้น และในระยะยาวจะสร้างโอกาสการมีงานทำมากขึ้นเป็นประโยชน์กับทุกคนใน

สังคม (McPherson M.P., 1987: 17-20) ในขณะที่หลายประเทศต่อต้านการให้เอกชนดำเนินการกิจการสาธารณูปการรัฐ นอกจากอังกฤษแล้วจะมีประเทศในเอเชียเป็นส่วนใหญ่ที่นำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้รวมทั้งประเทศไทย บางประเทศที่แยกออกจากรัสเซีย เช่น ประเทศเชอร์ค (Tversk) สาธารณรัฐอาเมเนีย (The Republic of Armenia) และประเทศคาซัคสถาน (Kazakstan) เป็นต้น เมื่อเริ่มแรกมักพบว่าแนวคิดการแปรรูปรัฐวิสาหกิจถูกต่อต้านอย่างมากในประเทศไทยเมื่อรัฐบาลเริ่มแผนงานด้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจใหม่ ๆ จะได้รับการต่อต้านจากกลุ่มน้ำราชการบ้านญี่ปุ่นเป็นนายทหารชั้นผู้ใหญ่ในกองทัพที่เข้าไปนั่งในบอร์ดของคณะกรรมการบริหารรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ แต่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจก็เดินหน้าต่อไป เช่น การแปรรูปโรงงานสารสัมและโรงกลั่นน้ำมันบางจากให้เอกชนดำเนินการในปี 2529 และ 2530 ตามลำดับ และรัฐบาลตัดสินใจเมื่อปี 2528 ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตและการบินไทยโดยผ่านตลาดหุ้น ในขณะเดียวกันก็แปรรูประบบโทรศัพท์ด้วย (Pirie M, 1988: 315) จากประสบการณ์กระบวนการปฏิรูปในรัสเซีย เห็นว่านโยบายการแปรรูปรัฐวิสาหกิจถ้าไม่มีการควบคุมที่ดี จะก่อให้เกิดการลดลงของศักยภาพการผลิต และทำให้ประชาชนตกงานได้ (Van der Hoeven, R., 1996: 22-28) นอกจากนี้ยังมีผู้มองว่าการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ หรือการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการกิจการสาธารณังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชัน ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งด้านผลประโยชน์และพฤติกรรมที่ขาดจริยธรรมต่าง ๆ ในสังคม (Labanov, V.,

1996: 68-72) บางคนไม่คัดค้านในหลักการ แต่เห็นควรเปลี่ยนไปใช้คำอื่นแทนค่าว่า “Privatization” เช่น ใช้คำว่า Public-Private Partnership เป็นต้น

เหตุผลความจำเป็นในการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษ

ในยุคที่ประเทศไทยประสบปัญหาภาวะเศรษฐกิจดีดดอย รัฐบาลมีงบประมาณจำกัดในการสนับสนุนราชการส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นที่ครอบคลุมการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสีย การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของท้องถิ่นและอื่น ๆ ท้องถิ่นจำเป็นต้องช่วยด้วยตนเองมากขึ้น

ในด้านของระบบการเมืองการปกครองระเบียบกฎหมายต่าง ๆ ของราชการซึ่งเป็นหลักในการบริหารงาน มักทำให้การบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมไม่ค่อยทันกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ก้าวหน้าไปค่อนข้างเร็วมาก เนื่องจากการขาดความยืดหยุ่นในการบริหารงานของราชการ และมักมีปัญหាដันเนื่องจากการโยกย้ายข้าราชการประจำไปด้วย ทำให้เป็นปัญหาสำคัญต่อการบริหารงานระบบบำบัดมลพิษในท้องถิ่นซึ่งต้องอาศัยผู้มีประสบการณ์ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องมากพอสมควร

การบริหารระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นมักมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการดำเนินการโดยเอกชน โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในด้านค่าจ้างเงินเดือนและสวัสดิการของพนักงาน เนื่องจากคักษภาพในการบริหาร

ทรัพยากรน้ำด้วยของราชการส่วนท้องถิ่นค่อนข้างต่ำและขาดประสิทธิภาพ

รัฐบาลเกาหลีได้ที่ประสบปัญหา IMF อย่างเช่นประเทศไทย แม้เกาหลีได้จะสามารถฟื้นตัวได้เร็วกว่าประเทศไทย แต่ประสบการณ์ในยุคเศรษฐกิจดีดดอยทำให้รัฐบาลเกาหลีได้มีนโยบายให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษทั่วประเทศอย่างชัดเจน และปฏิบัติตามนโยบายอย่างรีบเร่งเป็นรูปธรรม (Sung-Whan Kim 2000: 63-85)

เหตุผลในการแปรรูปวิสาหกิจในประเทศไทยในอดีตที่ทำนองเดียวกัน รัฐวิสาหกิจมักประสบปัญหานาดทุนเรือรัง เนื่องจากผลการดำเนินงานที่ขาดประสิทธิภาพ มีการใช้แรงงานไม่คุ้มค่า และไม่สามารถให้บริการลูกค้าเป็นที่น่าพอใจ (ปราณี จิตกรณ์กิจศิลป์, 2532: 29)

ในขณะที่การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นวิธีการหนึ่งสำหรับแก้ปัญหาการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพของรัฐวิสาหกิจ การให้เอกชนดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ แทนราชการส่วนท้องถิ่นก็เป็นวิธีการแก้ปัญหาการบริหารที่ขาดประสิทธิภาพของท้องถิ่นในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมเช่นกัน

ข้อดีและข้อเสียในการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ

การให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ หากพิจารณาโดยรอบดอน จะเห็นว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี

การให้เอกชนเข้าดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ มีข้อดีหลายประการดังนี้

1. การเดินระบบจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้แผนงานในการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมประสบผลดียิ่งขึ้นด้วย

2. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการระบบบำบัดมลพิษ ซึ่งราชการส่วนท้องถิ่นแบกรับจะอยู่จะได้เบาบางลง ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็สามารถลดค่าใช้จ่ายประเภทเงินอุดหนุนในการป้องกันมลพิษลงได้ด้วย

3. เมื่อภาระในการเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษหมดไป ราชการส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานของเอกชน สามารถดูแลให้หลักเกณฑ์ ระบบ และมาตรฐานควบคุมมลพิษต่าง ๆ ใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. สอดคล้องกับนโยบายในการลดกำลังพลในภาครัฐ เมื่อกิจกรรมบางส่วนโอนให้เอกชนดำเนินการแทน

ข้อเสีย

อย่างไรก็ตามมีหลายประเด็นที่เป็นผลเสียที่ควรคำนึงถึงในการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ ได้แก่

1. เอกชนมักจ้างผู้มีคุณวุฒิต่ำเป็นส่วนใหญ่ เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าตอบแทนประเภทเงินเดือน การดำเนินการโดยผู้มีคุณวุฒิต่ำมักทำให้ประสิทธิภาพการดำเนินการไม่ดีเท่าที่คาดไว้

2. เมื่อเอกชนผู้ดำเนินการละเมิดมาตรฐานสิ่งแวดล้อม มักไม่มีการลงโทษหรือลงโทษสถานมา อาจเนื่องจากผลประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักการเมืองท้องถิ่น และเอกชนผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

นักบริหารชาวเกาหลีใต้คิดเห็นว่า เปรียบเทียบจากประสบการณ์ให้เห็นผลดีและผลเสียของการดำเนินการระบบบำบัดมลพิษโดยภาครัฐ และภาคเอกชน ที่ชัดเจนดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลดีและผลเสียของการให้เอกชนดำเนินการระบบบำบัดมลพิษ

ที่มา : (Soo-il Kim, 2000: 13-25)

ผล	ดำเนินการโดยภาครัฐ	ดำเนินการโดยภาคเอกชน
ผลดี	<ul style="list-style-type: none"> ① ได้รับการยอมรับจากประชาชนมากกว่า ② ไม่มีปัญหาการเลิกกิจกรรมเนื่องจากขาดทุน ③ การบริหารจัดการค่อนข้างมั่นคง ④ ได้รับความเชื่อถือจากประชาชนในด้านการเก็บค่าน้ำบริการที่คงที่มากกว่า 	<ul style="list-style-type: none"> ① การบริหารจัดการค่อนข้างยืดหยุ่น ② ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการอันเนื่องจากเทคโนโลยีการจัดการใหม่ที่เข้ามา ③ มีการนำเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามาใช้ได้รวดเร็วกว่า ④ การทำงานคล่องตัวกว่าภาครัฐ

ผล	ดำเนินการโดยภาครัฐ	ดำเนินการโดยภาคเอกชน
ผลเสีย	<ul style="list-style-type: none"> ◎ การบริหารจัดการด้วยประสิทธิภาพ อันเนื่องจากลักษณะการทำงานเช้าช้ามีความช้าๆ เนื่องจาก มีการโยกย้ายพนักงานของรัฐเป็นประจำ ◎ การควบคุมดูแลขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากภาครัฐแสดงทั้งบทบาทเป็นผู้ดำเนินการและผู้ตรวจสอบเอง ◎ ค่าใช้จ่ายสูง เนื่องจากรัฐดำเนินการเอง และจ่ายเอง ◎ ความล่าช้าในการให้บริการแก่ประชาชน 	<ul style="list-style-type: none"> ◎ ได้รับการยอมรับจากประชาชนที่มากกว่า การที่ภาครัฐดำเนินการเอง ◎ ปรับปรุงการทำงานต้องได้รับความเห็นชอบจากภาครัฐก่อน ทำให้ล่าช้า ◎ การใช้บริการหยุดชะงักได้ หากเอกชนผู้ดำเนินการประสบภาระขาดทุน ◎ ไม่ค่อยแคร์ประชาชน เนื่องจากเอกชนไม่ต้องมาจากการเลือกตั้งที่ขึ้นอยู่กับเสียงลงคะแนนของประชาชน จึงมักเรียกเก็บค่าบริการเพิ่มขึ้นเป็นอย่างตัว

ราชการส่วนท้องถิ่นมีทางเลือกในการจัดบริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รัฐลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษ และรัฐดำเนินการบริหารจัดการ

2. รัฐลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษ และให้เอกชนดำเนินการบริหารจัดการ

3. เอกชนลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษ และเอกชนดำเนินการบริหารจัดการเอง

4. รัฐและเอกชนร่วมลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษและเอกชนดำเนินการบริหารจัดการ

รูปแบบที่ 1 เป็นแบบที่ปรากฏอยู่ในประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ในอดีตและปัจจุบัน ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองแบบครอบคลุม และเก็บค่าบริการจากประชาชนผู้ใช้บริการ

รูปแบบที่ 2 ราชการส่วนท้องถิ่นลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษ ให้เอกชนดำเนินการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสีย ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาที่ดินสำหรับเป็นที่ฝังกลบขยะ หรือสถานที่ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย และเอกชนเป็น

ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้กำกับดูแลการดำเนินงานของเอกชนและเป็นผู้กำหนดราคาค่าบริการที่เอกชนเรียกเก็บจากผู้ใช้บริการ

รูปแบบที่ 3 เอกชนลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษและเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการระบบบำบัดมลพิษครบวงจร รวมทั้งเก็บค่าบริการจากประชาชนผู้ใช้บริการ โดยราชการส่วนท้องถิ่นกำกับดูแลการบำบัดมลพิษให้ได้ตามมาตรฐานและควบคุมราคาค่าบริการมีให้สูงเกินกว่าผู้ใช้บริการจะรับได้

รูปแบบที่ 4 ราชการส่วนท้องถิ่นและเอกชนร่วมลงทุนสร้างระบบบำบัดมลพิษให้เอกชนดำเนินการบริหารจัดการครบวงจรและจัดเก็บค่าบริการจากผู้ใช้บริการ วิธีนี้ราชการส่วนท้องถิ่นลงทุนก่อสร้างระบบบำบัดบางส่วนและเอกชนร่วมลงทุนก่อสร้างบางส่วนของระบบบำบัด เช่น ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดหาที่ดินสำหรับเป็นที่ฝังกลบขยะ หรือสถานที่ก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย และเอกชนเป็น

ผู้ลงทุนก่อสร้างระบบฝังกลบมูลฝอย หรือระบบบำบัดน้ำเสียในที่ดินนั้น เป็นต้น

นักวิชาการบางท่านมีแนวคิดในประเด็นรูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการบริการสาธารณูปโภคด้านสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากที่กล่าวข้างต้น (จรัส สุวรรณเสลา, 2538: 49 และคมกฤษ อาการัตน์วิไล, 2540: 38) โดยเสนอรูปแบบการดำเนินการ 3 ลักษณะ คือ (1) ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองครบทั้งหมด (2) ราชการส่วนท้องถิ่นว่าจ้างเอกชน และ (3) ราชการส่วนท้องถิ่นดึงบริษัทร่วมทุนกับเอกชนหรือท้องถิ่นอื่น

1. **ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองครบทั้งหมด** ราชการส่วนท้องถิ่นจัดสร้างระบบบำบัดมูลพิษเอง บริหารจัดการระบบบำบัดมูลพิษและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ใช้บริการ เป็นแบบที่เป็นอยู่ทั่วไปในปัจจุบัน

2. **ราชการส่วนท้องถิ่nvà jāngเอกชน** ราชการส่วนท้องถิ่นลงทุนจัดสร้างระบบบำบัดมูลพิษเอง หรือมอบให้เอกชนจัดสร้างและให้เอกชนดำเนินการบริหารจัดการระบบบำบัดมูลพิษ โดยวิธีว่าจ้าง (Contracting out) หรือการให้สัมปทานแก่เอกชนในการดำเนินการบริหารจัดการ (Franchise) ในขณะเดียวกัน ราชการส่วนท้องถิ่นเรียกเก็บค่าบริการจากประชาชนผู้ใช้บริการ หรือให้เอกชนเรียกเก็บค่าบริการจากผู้ใช้บริการ ภายใต้การกำกับดูแล การดำเนินงานและกำหนดราคาโดยความเห็นชอบของราชการส่วนท้องถิ่น

3. **ราชการส่วนท้องถิ่นดึงบริษัทร่วมทุน (Joint Venture/Corporatization)** ราชการส่วนท้องถิ่นอาจร่วมทุนกับเอกชนหรือรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง

เพื่อดำเนินการจัดการมูลฝอยหรือบำบัดน้ำทิ้ง รวมแบบครบวงจรและเก็บค่าบริการจากประชาชน

บริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่ควรส่งเสริมให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการ

การจัดการมูลฝอยและการบำบัดน้ำเสีย ชุมชนเป็นกิจกรรมที่ราชการส่วนท้องถิ่นมีความต้องการสูง และเห็นควรส่งเสริมให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในอันดับต้น ๆ ของบริการสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม

การจัดการมูลฝอย

กิจกรรมในการจัดการมูลฝอยของท้องถิ่นมีหลายประการด้วยกัน ได้แก่

1. การกวาดเก็บมูลฝอยจากถนน
2. การเก็บขยะมูลฝอยจากภาคนา รองรับและจากแหล่งกำเนิด
3. การแยกมูลฝอยเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์

4. การขนมูลฝอยไปฝังกลบหรือเผา

ราชการส่วนท้องถิ่นอาจให้เอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมโดยย่างหนึ่งหรือมากกว่า หรือทั้งหมดก็ได้ ซึ่งอยู่กับนโยบายของท้องถิ่น เป็นสำคัญ สำหรับกิจกรรมแรกเป็นเรื่องการ กวาดเก็บมูลฝอยจากถนน ไม่สามารถเก็บค่าบริการได้ ราชการส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการเองแบบครบวงจร หรือว่าจ้างเอกชนเก็บกวาด มูลฝอยตามถนนก็ได้ กิจกรรมที่ 2 ราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการเอง หรือว่าจ้างเอกชนให้ดำเนินการหรือร่วมทุนกับเอกชนจัดตั้งบริษัททำการเก็บขยะมูลฝอยจากภาคนา รองรับ และจากแหล่งกำเนิด เช่น ร้านค้า บ้านเรือนทั่วไป โรงงานอุตสาหกรรม และสถานประกอบการ ธุรกิจต่าง ๆ โดยเรียกเก็บค่าบริการ กิจกรรมที่ 3

เป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ ราชการส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินการเองเชิงพาณิชย์ได้อย่างครบวงจร หากมอบให้เอกชนดำเนินการ เชื่อว่าจะมีเอกชนให้ความสนใจสูงมาก กิจกรรมที่ 4 การขั้น müll ฝอยจากในเขตเทศบาลไปฟังกลับนอกเมืองซึ่งมีระยะทางไกลมาก การขนส่ง müll ฝอยโดยรถเก็บขัน müll ฝอยของราชการ ส่วนท้องถิ่นเอง อาจสั่นเปลืองค่าใช้จ่ายมาก ประกอบกับปัญหา NIMBY (Not in my back yard) สำหรับที่ฟังกลับ ราชการส่วนท้องถิ่น ควรมอบให้เอกชนดำเนินการจัดสร้างสถานีขันถ่าย müll ฝอย และขัน müll ฝอยจากสถานีขันถ่ายไปยังแหล่งฟังกลับ รวมทั้งให้เอกชนลงทุน และดำเนินการบริหารจัดการแหล่งฟังกลับที่ถูกสุขลักษณะด้วย อย่างเช่นที่กรุงเทพมหานคร จ้างบริษัทกลุ่ม 79 ดำเนินการที่กำแพงแสน

การนำบัดน้ำเสียชุมชน

กิจกรรมในการนำบัดน้ำเสียของท้องถิ่น อาจแยกได้ 2 ประการ ได้แก่

1. การนำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือน และบ้านธุรกิจ

2. การนำบัดน้ำเสียจากโรงงาน โรงแรม โรงพยาบาล และน้ำเสียมีพิษจากสถานประกอบการ บางประเภท

การนำบัดน้ำเสียจากบ้านเรือนและบ้านธุรกิจ วิธีดำเนินการอาจเป็นลักษณะราชการ ส่วนท้องถิ่นดำเนินการเองครบทั้งหมด โดยจัดตั้งบริษัทเพื่อจัดการเชิงพาณิชย์หรือกึ่งพาณิชย์ หรือร่วมกับราชการท้องถิ่นใกล้เคียงในรูปสหการ หรือมอบให้เอกชนร่วมดำเนินการบริหารจัดการ และจัดเก็บค่าบริการจากประชาชนผู้ใช้บริการ สำหรับการนำบัดน้ำเสียจากโรงงาน โรงแรม

โรงพยาบาล และน้ำเสียมีพิษจากสถานประกอบการ บางประเภท ราชการส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการเองครบทั้งหมด หรือให้ผู้ประกอบการดำเนินการเองแบบครบวงจร หรือราชการส่วนท้องถิ่นร่วมกับเอกชนจัดตั้งบริษัทเพื่อจัดบริการเชิงพาณิชย์

กฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของเอกชนในประเทศไทย

มีกฎหมายและนโยบายที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของเอกชนในประเทศไทยที่ชัดเจน หลายฉบับ ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2541: 25-46) มีบทบัญญัติด้อยหลายมาตราที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือภาคเอกชนและการแข่งขันโดยเสรี ป้องกันการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน (มาตรา 50) นอกจากนี้ยังกำหนดสิทธิบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและประชาชนในท้องถิ่นในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม (มาตรา 56) โดยบัญญัติให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อดูแลและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ทั้งนี้ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการส่วนบุรุษรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน (มาตรา 78 และ 79) ดังนั้น การที่ราชการส่วนท้องถิ่นจะให้เอกชนเข้าดำเนินการระบบบำบัดน้ำเสียต่าง ๆ จึงไม่น่าจะขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างไร

เมื่อพิจารณาเนื้อหาสาระของแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) จะพบว่าได้กำหนดค่าวัตถุประสงค์ประการหนึ่งให้มีการจัดการทรัพยากรัฐมนตรีและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น ด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรเอกชนอื่น ๆ โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มขีดความสามารถของราชการส่วนท้องถิ่นในการจัดการมูลฝอยและของเสียอันตรายจากชุมชนอย่างถูกต้องตาม ทั้งนี้ ได้กำหนดยุทธศาสตร์เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนตามแนวดำเนินการสำคัญ ได้แก่ ปรับปรุงบทบาทของภาครัฐเพื่อสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรัฐมนตรีและสิ่งแวดล้อมและรักษาต้นที่ดิน ไอลักษณ์ให้ชุมชนและประชาชนมีส่วนร่วมในการดังกล่าวมากขึ้นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540: 136-138)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 (สภานากรความแห่งประเทศไทย 2538: 27-36) สนับสนุนให้เอกชนดำเนินการระบบบำบัดมูลฝอย ต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยบัญญัติให้เอกชนสามารถรับจ้างเป็นผู้ควบคุมหรือรับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย แต่ต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการ (มาตรา 73) โดยทางราชการให้เอกชนถือเป็นเงินกองทุนสิ่งแวดล้อมในกรณีที่บุคคลนั้นมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจัดให้มีระบบบำบัดมูลฝอย หรืออุปกรณ์อื่นใดเพื่อการควบคุมบำบัด หรือ

ขัดมูลฝอยที่เกิดจากการกิจกรรม หรือการดำเนินกิจการของตนเอง หรือบุคคลนั้นเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบกิจการเป็นผู้รับจ้างให้บริการบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสียตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 23) ด้วยสัญญาถือเป็นระยะยาวเป็นพิเศษและจะกำหนดให้ลดอัตราดอกเบี้ย หรือยกเว้นดอกเบี้ยตามที่คณะกรรมการฯ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติเห็นสมควรก็ได้ (มาตรา 28)

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 (สภานากรความแห่งประเทศไทย 2538: 274) เนื้อหาในหมวดว่าด้วยการกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยได้แสดงให้เห็นชัดเจนว่ากฎหมายฉบับนี้สนับสนุนให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่นโดยกฎหมายได้กำหนดให้การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ แต่ทั้งนี้จะอนุญาตให้บุคคลได้ทำการดังกล่าวก็ได้ (มาตรา 18-19) ภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของราชการส่วนท้องถิ่นผู้ออกใบอนุญาตนั้น (มาตรา 20)

พระราชบัญญัตitechบาล พ.ศ. 2496 (ฝ่ายวิชาการสูตรไฟศาล 2543: 43-48) กำหนดให้techบาลทุกประเภทมีหน้าที่รักษาความสะอาดจัดการมูลฝอยปฏิกูลและน้ำเสียโดยมีกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และกองช่างสุขาภิบาลของtechบาลเป็นผู้ควบคุมและรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การจัดการน้ำเสียและมูลฝอยรวมทั้งมูลพิษอื่น ๆ จึงเป็นหน้าที่ของtechบาลโดยตรง ในระดับตำบลตามพระราชบัญญัติสภาพ้าบาล พ.ศ. 2537 ได้กำหนดให้องค์กรบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ชัดเจนในการคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรัฐมนตรีและสิ่งแวดล้อม (กองราชการส่วน

ตามส กรรมการป กครอง 2539: 13) และในเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ภายใต้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 (เสธยร วิชัยลักษณ์ 2530: 32-37) ที่มีหน้าที่ในการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (มาตรา 89) และในการนี้ทำเป็นกรุงเทพมหานคร อาจมอบให้เอกชนกระทำการซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของกรุงเทพมหานครและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบริการหรือค่าตอบแทนที่เกี่ยวข้องแทนกรุงเทพมหานครได้ภายใต้การกำกับดูแลของกรุงเทพมหานคร โดยความเห็นชอบของกระทรวงมหาดไทย (มาตรา 96) เทศบาลอาจให้เอกชนมีส่วนร่วมในกิจการที่ดำเนินตามอำนาจหน้าที่ของตนได้เช่นกัน (ฝ่ายวิชาการ สูตรไฟศาลา 2543: 48-49) โดยก่อตั้งบริษัทจำกัด หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดเกินกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนบริษัท ทั้งนี้ ต้องได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ก่อน (มาตรา 57 ทว และ 57 ตร)

นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559 (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม 2540: 45-67) ระบุข้อเสนอแนะส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนก่อสร้างและ/or บริหารและดำเนินระบบจัดการมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ระบบบำบัดน้ำเสียและร่วมลงทุนในการแก้ปัญหาการจัดการสารอันตราย

กรรมการป กครอง กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้นำแนวความคิดให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณูปโภคของเทศบาล ซึ่งระบุไว้ข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาเมืองและพื้นที่เฉพาะ พ.ศ. 2530-2534 (สัมฤทธิ อ่อนค่า, 2538: 15) นี้องจากได้พิจารณาเห็นว่าเทศบาลเป็นหน่วย

บริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีความพร้อมมากกว่าหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ ที่จะนำเสนอขายด้วยตัวเองไปปฏิบัติ ทั้งนี้ ด้วยเหตุผลที่ว่า เทศบาลมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการดูแลและจัดบริการให้กับประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะในเขตเมือง ขอบเขตของกิจกรรมให้บริการกว้างขวางมาก จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนในการบริการสูง การเจริญเติบโตของชุมชนเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว และยังมีแหล่งที่จะสามารถแสวงหารายได้เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนได้ ซึ่งแนวทางการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณูปโภคของเทศบาลทั้ง 7 งาน ได้แก่ งานเก็บขยะ งานภาชนะ งานสิ่งปฏิกูล ซ่อมไฟสาธารณะ บำรุงรักษา yannd รักษาสวนสาธารณะ และงานถ่ายเอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อให้เทศบาลมีประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณูปโภค ประชาชนเพิ่มขึ้น 2) เพื่อให้เทศบาลมีรายได้เพิ่มขึ้น และลดรายจ่ายในการจัดบริการสาธารณูปโภคของเทศบาลลง และ 3) เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณูปโภคของเทศบาลอย่างทั่วถึง การให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ ในประเทศไทย

แนวคิดการให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ ในประเทศไทยได้ถูกนำไปสู่การปฏิบัติเป็นรูปธรรมหลายโครงการ ด้วยกัน โรงงานบำบัดน้ำเสียส่วนกลางจากโรงงานน้ำดาลต่าง ๆ ริมถนนและชุมชนในเขตอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และอำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ที่จัดสร้างโดยกรมโรงงานอุตสาหกรรมที่ตำบลท่าไม้ อ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2516 น่าจะเป็นแห่งแรกที่ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดสร้างขึ้น

โดยเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาน้ำเสียในแม่น้ำแม่กลองช่วงทุ่นทิบอ้อยหลังจากปัญหาถูกแก้ไขหมดสิ้นแล้ว โรงงานป้าบัดน้ำเสียส่วนกลางดังกล่าวได้ถูกโอนให้อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการของสมาคมโรงงานน้ำตาลเขต 7 ซึ่งเป็นภาคเอกชน

ต่อมากรมโรงงานอุตสาหกรรมอีกเช่นกันที่เริ่มจัดตั้งศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรมขึ้นที่แขวงแสมดำ เชียงใหม่ที่อยู่กรุงเทพมหานคร ใน พ.ศ. 2531 เป็นศูนย์บริการกำจัดกากอุตสาหกรรมแห่งแรกในประเทศไทยที่จัดสร้างโดยราชการในเนื้อที่ 65 ไร่ ใช้บ้านประมาณห้องสิบประมาณ 32 หลังบานทึก ศูนย์ดังกล่าวมีขีดความสามารถในการกำจัดน้ำเสียจากโรงงานชุมชนละ 200 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน ป้าบัดน้ำเสียจากโรงงานฟอกย้อมขนาด 800 ลูกบาศก์เมตรต่อวัน และมีระบบทำลายถูกที่หากตะกอนหรือของแข็งขนาด 100 ตันเปียกต่อวัน กากตะกอนที่เกิดขึ้นจากศูนย์นี้จะถูกส่งไปฝังกลบอย่างปลอดภัยที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 100 กิโลเมตร ในบริเวณดังกล่าวเป็นพื้นที่เชิงเขา เป็นชั้นดินหรือชั้นหินแข็งสามารถรับน้ำหนักการฝังกลบได้ดีและไม่มีปัญหาซึ่นน้ำได้ดินด้วย เมื่อก่อสร้างเสร็จได้ให้เอกชนเช่าดำเนินการมีอายุสัญญาเช่า 5 ปี การต่ออายุสัญญาหรือการขยายเวลาเช่าผู้ประสบคุ้มครองต้องเสนอโครงการและเงื่อนไขให้รัฐพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป การจัดให้มีศูนย์ดังกล่าวโดยให้เอกชนเช่าดำเนินการภายใต้การควบคุมกำกับดูแลของภาครัฐ (ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กองกลาง 2531: 1-5) นับเป็นตัวอย่างที่ดีที่แสดงให้เห็นว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินการเชิงธุรกิจได้

เป็นการสาธิตเพื่อกรุยทางให้ธุรกิจสิ่งแวดล้อมขยายตัวเพิ่มขึ้นในประเทศไทย โดยให้ภาคเอกชนได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมถึงการดำเนินธุรกิจดังกล่าว

กระทรวงอุตสาหกรรมได้ขยายงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอุดสาหกรรมโดยให้เอกชนรับจ้างให้บริการจัดการมลพิษเพิ่มขึ้น โดยร่วมกับบริษัทบริหารเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด (เจนโก) รับจ้างให้บริการกำจัดกากขยะอุดสาหกรรม โดยกระทรวงอุดสาหกรรมถือหุ้นด้วยร้อยละ 25 และอยู่ในฐานะผู้ควบคุมกำกับดูแลการประกอบกิจการของเจนโกด้วย สถานที่ตั้งของแหล่งฝังกลบกากสารพิษอุดสาหกรรมในปัจจุบันเป็นพื้นที่ของการนิคมอุดสาหกรรมในนิคมอุดสาหกรรมมหาบดีพุต จังหวัดระยอง ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังจากตั้งเจนโกแล้วคือปัญหาการผูกขาดการกำจัดกากสารพิษอุดสาหกรรมโดยเอกชนเนื่องจากมีเจนโกรายเดียว ในขณะที่ศักยภาพกำจัดของเจนโกยังต่ำเกินไป ประเทศไทยต้องการบริษัทที่ประกอบกิจการเช่นเดียวกับเจนโกอีกหลายราย เพื่อจะสามารถกำจัดกากสารพิษอุดสาหกรรมได้อย่างเพียงพอ กับปริมาณกากขยะสารพิษที่เกิดขึ้นในแต่ละปี เมื่อมีศีริมาต์สูงและเจนโกมีศักยภาพของที่ฝังกลบจำกัด จึงมักขึ้นราคาก่าบริการเสมอ ทำให้ค่าบริการสูงเกินกว่าที่โรงงานอุดสาหกรรมต่าง ๆ จะรับได้ (สื่อธุรกิจ 7 ก.ค. 2540: 12) จึงได้มีโรงงานอุดสาหกรรมบางรายต้องหาทางออกโดยนำไปทึ่งเรียดตามแหล่งที่อยู่ลับๆ ผู้คนที่สัญจรไปมาดังปรากฏข่าวทางสื่อมวลชนอยู่เนื่อง ๆ แม้เจนโกเองก็ประกูลีกการลักลอบนำกากอุดสาหกรรมที่ยังไม่ผ่านการบำบัดกว่า

2 หนึ่งถังไปเก็บไว้ที่โภดังของบริษัทสยามคอมเมอร์เชียล จำกัด ในเขตเทศบาลตำบลแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี จนชาวบ้านมองธุรกิจกำจัดกากสารพิษในแม่น้ำ (ผู้จัดการรายวัน 16 ต.ค. 43 : 1 และ 6) ข่าวล่าสุดจากเว็บไซต์แจ้งว่ากระทรวงอุตสาหกรรมกำลังพิจารณาสัญญาของเจนให้ว่าสามารถเปิดให้เอกชนรายอื่นเข้ามาทำการแข่งขันได้หรือไม่ เนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยมีบริษัทกำจัดขยะพิษเพียงบริษัทเดียว คือเจนโก้ อาจจะไม่เพียงพอ กับปริมาณขยะพิษจากโรงงานต่าง ๆ ทั่วประเทศ หากให้เอกชนรายอื่นเข้ามาร่วมแข่งขันกับเจนโก้ อาจจะส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้นและอัตราค่าบำรุงดูแลขยะปรับลดลง (www.thaienvironment.net - 19 เมษายน 2543)

นอกจากโครงการต่าง ๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ให้เอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการระบบบำบัดมลพิษดังกล่าวแล้ว กรุงเทพมหานครก็มีโครงการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการขนส่ง และกำจัดมูลฝอยด้วยหลายโครงการ เช่น การให้บริษัทกลุ่ม 79 จำกัดรับสัมปทานจากกรุงเทพมหานครทำการขมูลฝอยจากท่าแร้งและหนองแขมไปทำการฝังกลบที่กำแพงแสน จากการที่ผู้เขียนได้เดินทางไปดูงานโรงงานกำจัดขยะกำแพงแสนด้วยตนเอง เมื่อ 31 สิงหาคม 2543 พบร่วมกับผู้ฝังกลบ 200 ไร่ ต่อสัมปทานทุกระยะ 5 ปี จากปี 2535 เป็นต้นมา สามารถทำการขนและฝังกลบขยะชุมชนจากกรุงเทพมหานครได้วันละ 5,000 ตัน และการฝังกลบสามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่มีกลิ่นเหม็นรบกวนชาวบ้านใกล้เคียงจนเกิดเรื่องร้องเรียนหรือต่อต้านอย่างใด ทั้งนี้ประชาชนใกล้เคียงยังได้ประโยชน์จากการคัดแยก

ขยะที่แหล่งฝังกลบในแต่ละวันเป็นรายได้ของครอบครัวอีกด้วย นอกจากกลุ่ม 79 แล้ว กรุงเทพมหานครยังจะมีโครงการฝังกลบขยะโดยให้สัมปทานแก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไฟโรจน์สมพงษ์พาณิช ซึ่งเป็นผู้ประมูลของกรุงเทพมหานคร เพื่อนำมาฝังกลบในพื้นที่ 340 ไร่ หมู่ 3 ตำบลท่าต่าน อำเภอพนมสารคาม ซึ่งขณะนี้ยังไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากกรรมต่อต้านของประชาชนในท้องถิ่น (www.thaienvironment.net - 19 เมษายน 2543)

สำหรับกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม และจังหวัดนนทบุรีได้ร่วมกันแก้ปัญหาขยะของจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีขยะวันละกว่า 600 ตัน นำไปกองทิ้งรวมที่ต่ำบ่อคลองขวาง อำเภอไทรน้อย จ.นนทบุรี สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะเรื่องกลิ่น ปัญหาแมลงวัน น้ำเสียจากกองขยะที่ถูกปล่อยลงสู่พื้นที่เกษตรกรรมโดยให้สัมปทานแก่บริษัทแสงสว่างและบุตรในการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะที่อำเภอไทรน้อยให้แล้วเสร็จภายในปี 2545 (www.thaienvironment.net - 22 มีนาคม 2543) นับว่าเป็นอีกโครงการหนึ่งที่ให้เอกชนดำเนินการโรงงานกำจัดขยะ

สำหรับการให้เอกชนมีส่วนร่วมดำเนินการในกิจการสาธารณูปโภคเทศบาลยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร แม้แนวคิดให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณูปโภคเทศบาลได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในนโยบายการพัฒนาเมือง และพื้นที่เฉพาะ พ.ศ. 2530-2534 ตั้งกล่าวก่อนหน้านี้แล้วก็ตาม จากการวิจัยโดยสอบถามความคิดเห็นของคนະเทศมนตรี จำนวน 75 คน เกี่ยวกับการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณูปโภคเทศบาล จาก 32 เทศบาลเมือง

หลัก ผลการวิจัยพบว่า คอมพิวเตอร์มีความเห็นด้วยกันแนวคิดดังกล่าว แต่ความคิดเห็นดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตามแนวทางการให้เอกสารเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจการของเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญ (สัมฤทธิ์ อ่อนคำ 2538: 92)

กรุงเทพมหานครสามารถถึงบริษัทธุรกิจสิ่งแวดล้อมของได้ ตามมาตรา 94 (เสถียร วิชัยสักกะณ์ 2530: 36) คือ บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด ซึ่งปัจจุบันกำลังดำเนินโครงการรับจ้างเก็บและกำจัดมูลฝอยโดยจัดซื้อจากสถานบริการสาธารณสุขและโรงพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร และอีกโครงการหนึ่งได้แก่ โครงการรับจัดเก็บขยะอุตสาหกรรม ซึ่งจะเป็นการดำเนินการโครงการสร้างที่ร่องรับของเสียที่ไม่เป็นอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมในเขตกรุงเทพมหานคร บริษัทนี้เป็นการทำธุรกิจของกรุงเทพมหานครเอง โดยมีกรุงเทพมหานครถือหุ้นร้อยละ 99.98 มีการบริหารงานแบบเอกชน มีสถานที่ทำการบริษัทอยู่ที่ชั้น 17 อาคารแกรนด์ อัมรินทร์ ทาวเวอร์ เลขที่ 1550 ถนนเพชรบุรี ตัดใหม่ แขวงมัฆกัลย์ เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10310 โทร. 207-0200-4 การดำเนินการในลักษณะเดียวกันนี้เทศบาลต่าง ๆ ก็สามารถทำได้ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 มาตรา 57 ต่อ (ฝ่ายวิชาการสูตรไฟศาล 2543: 49) ซึ่งบัญญัติว่า เทศบาลอาจทำการร่วมกับบุคคลอื่นโดยก่อตั้งบริษัทจำกัด หรือถือหุ้นในบริษัทจำกัดได้ โดยต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ เทศบาลต้องถือหุ้นเป็นมูลค่าเกินกว่าร้อยละห้าสิบของทุนที่บริษัทนั้นจดทะเบียนไว้

บทสรุปท้าย

แนวคิดการให้เอกสารดำเนินการกิจการสาธารณะ รวมทั้งดำเนินการระบบป�บดัมพิษต่าง ๆ ได้เข้ามาสู่สังคมไทยประมาณ 20 ปี มีทั้งผู้เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยมุ่งมั่นในระบบเศรษฐกิจปั้ดัยป้องกันการผูกขาดและมุ่งการค้าเสรีตามกติกาทางโลก ทำให้การแปรรูปธุรกิจทางกิจการให้เอกสารรับจ้างให้บริการสาธารณะต่าง ๆ พัฒนาขึ้นตามลำดับ ที่เด่นชัด ได้แก่ การให้เอกสารร่วมดำเนินการในกิจการโทรศัพท์ ทำให้อดีตที่การขอใช้โทรศัพท์ยากเย็นແสนเข็น กลายเป็นการบริการที่สะดวกรวดเร็วและง่ายดายกว่าอดีตอย่างมาก การเดินทางโดยรถไฟฟ้ามหานคร และการขับรถบนทางต้วน ล้วนแต่เป็นการดำเนินกิจการสาธารณะโดยเอกสารที่ทำให้การเดินทางสะดวกรวดเร็วขึ้น และอีกหลาย ๆ ตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ในขณะเดียวกัน ก็มีบางตัวอย่างที่เคยให้เอกสารดำเนินการแล้ว ส่งผลกระทบเดือดร้อนแก่ประชาชนผู้ใช้บริการทั่วไป เช่น กิจการรถเมล์ในบุคคลเดิมก่อนสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรีที่ดำเนินการโดยเอกสาร แต่ถูกแปรรูปกลับเป็นรัฐวิสาหกิจ ข.ส.ม.ก. ดังเป็นอยู่ในปัจจุบัน ในขณะที่มีกิจการอีกบางกิจการที่ยังไม่มีท่าทีจะถูกแปรรูป เช่น กิจการประปา, ร.ส.พ., การทำเรือและการรถไฟ เป็นต้น

สำหรับการให้เอกสารดำเนินการระบบป�บดัมพิษต่าง ๆ ในประเทศไทย ขณะนี้มีหลายโครงการด้วยกัน แต่จำกัดเฉพาะในราชการ ส่วนกลางและกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ ในระดับเทศบาลยังขาดศักยภาพในการนำความคิดดังกล่าวไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

กรรมการปักครอง กระทรวงมหาดไทย นับว่ามีบทบาทสำคัญมากในเรื่องนี้ นโยบาย ของกรรมการปักครองเกี่ยวกับการพัฒนาเมือง และพื้นที่เฉพาะ พ.ศ. 2530-2534 ค่อนข้างชัดเจน ที่สนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจการสาธารณูปโภคและเทคโนโลยี ตั้งแต่ปี 2534 นโยบายดังกล่าวขาดการต่อเนื่องไปและ กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือกระทรวง มหาดไทยที่ มก 03/3.2/ก.1124 เรื่อง นโยบาย และแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรื่องขยะ ลง วันที่ 11 เมษายน 2537 ให้เทศบาลพิจารณา ดำเนินการโดยสรุปดังนี้ (สำนักบริหารราชการ ส่วนห้องดิน กรรมการปักครอง, 2538: 63)

1. กระทรวงมหาดไทยตระหนักรถึง ปัญหาเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยในเขตชุมชน ต่าง ๆ ซึ่งนับวันเพิ่มขึ้น จึงได้กำหนดนโยบาย ด้านจัดการขยะมูลฝอยเป็นเรื่องสำคัญเร่งด่วน ประการหนึ่งของกระทรวงมหาดไทย ซึ่ง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมดำเนินการให้ บรรลุเป้าหมาย และการดำเนินการแก้ไขปัญหา ดังกล่าวจะกระทำทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ควบคู่กันไป。

2. แนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว นั้น ขอให้หน่วยงานราชการบริหารส่วนห้องดิน ดำเนินการดังนี้

2.1 พิจารณาจัดทำบุคลากรให้ เพียงพอต่อการให้บริการด้านการเก็บขยะและ การกำจัดขยะมูลฝอย

2.2 จัดให้มีแผนงานเพื่อควบคุม กำกับ ดูแลและการจัดการขยะให้มีประสิทธิภาพ

2.3 กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม เก็บขยะ กำจัดขยะมูลฝอยให้เหมาะสมสมกับต้นทุน

การดำเนินงาน และจัดเก็บค่าธรรมเนียมให้มี ประสิทธิภาพ

2.4 ให้มีการเตรียมที่ดินเพื่อการ กำจัดขยะมูลฝอยในอนาคต เพื่อรับรองระยะ เป็น เวลาอย่างน้อย 15 ปี และหากราชการส่วนห้อง ดินจำเป็นต้องขออนุมัติทำกิจกรรมนอกเขต ให้ จังหวัดถือเป็นนโยบายที่จะพิจารณาและให้การ สนับสนุนเป็นกรณีพิเศษ

หนังสือของกระทรวงมหาดไทยฉบับนี้ มีได้บังคับใช้ในห้องดินส่งเสริมสนับสนุนให้ เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอยแต่อย่างใด เนื่องจากให้ความรู้สึกว่า ความต้องการให้ ห้องดินจัดการมูลฝอยเอง เชื่อว่าห้องดินจำนวน มากจะเข้าใจในทำนองดังกล่าว ไม่เพียงเท่านั้น ยังสืบทอดมาจากการบูรณาการ ให้เข้าใจต่อไปด้วยว่า การบริการ สาธารณะอื่น ๆ ก็จะมีแนวทางเดียวกับการ จัดการมูลฝอยตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ฉบับดังกล่าวด้วย ดังนั้น กระทรวงมหาดไทย ควรมีนโยบายระบุไว้ว่า ห้องดินเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อมของห้องดินต่อไป

ปัญหาอีกประการหนึ่ง ซึ่งค่อนข้างจะ เป็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารโดยตรง ได้แก่ ราชการส่วนห้องดินให้ความสนใจต่ออำนาจที่ มอบให้โดยกฎหมายของกระทรวงอื่น ๆ ค่อน ข้างน้อย เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 สนับสนุนให้เอกชนรับจ้างเป็นผู้ควบคุมและ รับจ้างให้บริการนำบัดน้ำเสีย และกำจัดของ เสียอื่น ๆ โดยราชการส่วนห้องดินเป็นผู้อนุญาต และกำกับดูแลและการดำเนินกิจการของเอกชน และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 สนับสนุนให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการจัดการ

มูลฝอยในห้องถินโดยราชการส่วนห้องถิน เป็นผู้อนุญาตและกำกับดูแลการดำเนินกิจการของเอกชน แต่ปรากฏว่ามีการอนุญาตในลักษณะดังกล่าวอย่างมาก ตรงข้ามราชการส่วนห้องถิน จะให้ความสำคัญต่ออำนาจตามพระราชบัญญัติของตนเอง และนโยบายตลอดจนคำสั่งต่าง ๆ ของกระทรวงมหาดไทยมากกว่า อาจเนื่องจากเป็นหน่วยงานเจ้าสังกัดของราชการส่วนห้องถิน มีอำนาจให้คุณให้โทษต่อผู้บริหารราชการส่วนห้องถินได้โดยตรง

อย่างไรก็ตาม เรื่องการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการระบบบำบัดมลพิษต่าง ๆ ในห้องถินต้องคำนึงถึงผลดีและผลเสียให้ดีด้วย แนวคิดตลาดเสรีและการป้องกันการผูกขาด ยังอาจไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้กับห้องถินไทยในชนบทขนาดนี้ก็ได้ ในเรื่องความพร้อมของชนบทยังไม่เพียงพอ หากนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้อาจกลายเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบทางลบต่อประชาชนในห้องถินได้ เช่น การผูกขาดโดยเอกชน การคอร์ปชั่นในราชการส่วนห้องถิน ประชาชนได้รับบริการที่ขาดคุณภาพหรือไม่ ตรงกับความต้องการของประชาชน เป็นต้น อีกประเด็นหนึ่ง ได้แก่ ภาระด้านการเงินและงบประมาณ โดยหลักการแล้ว การมอบให้เอกชนดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของห้องถิน เป็นการลดภาระของห้องถินและรัฐบาลในด้านการเงินและการคลัง แต่บางกรณีกลับกลายเป็น

ตรงกันข้าม เช่น กรณีของการดำเนินการเดาเพาวยะของเทศบาลเมืองภูเก็ต ที่ทราบว่าตัวเลขค่าใช้จ่ายในการดำเนินการโดยภาครัฐจะประหายดกว่า กรณีเช่นนี้พบไม่น้อยนัก อาจเป็นไปได้ที่เงินเดือนค่าใช้สอยของพนักงานมิได้รวมถึงสวัสดิการและเงินผลประโยชน์อื่น ๆ ตามระเบียบราชการที่พนักงานมีโอกาสได้รับ จึงน่าจะต้องศึกษาในรายละเอียดต่อไป

ประเด็นสุดท้าย ได้แก่ ทัศนคติของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของห้องถิน บุคคลกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความสำคัญต่อการสนับสนุนให้มีการนำแนวความคิดดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมมีหลายกลุ่ม ได้แก่ ประชาชนในห้องถินในฐานะผู้รับบริการ พนักงานประจำราชการส่วนห้องถินในฐานะผู้ปฏิบัติงาน และคณะเทศมนตรีในฐานะนักการเมืองห้องถินที่กุมอำนาจด้านนโยบายของราชการส่วนห้องถิน รวมทั้งความพร้อมของภาคเอกชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้บริการ รวมมีการศึกษาวิจัยทัศนคติและความต้องการของกลุ่มนักศึกษาทุกกลุ่มร่วมกัน โดยวิธีการวิจัยที่ยอมรับได้ ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาโดยนายสนับสนุนการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเอกชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมในห้องถินของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

กองราชการส่วนตำบล กรมการปกครอง, 2539, กฎหมาย ระเบียน และข้อบังคับองค์การ
บริหารส่วนตำบล โรงพิมพ์ส่วนห้องถิน กรมการปกครอง, กรุงเทพฯ.

คอมกฤษ อาภารัตน์วีໄລ, 2540, แนวทางการจัดตั้งหน่วยงานในประเทศไทย วิทยานิพนธ์นิติศาสตร
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรัส สุวรรณมาลา, 2538, แนวทางการประกอบการพาณิชย์ของราชการส่วนห้องถิน สถาบัน
ตำรรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย กรุงเทพฯ.

ปราณี จิตกรณ์กิจศิลป์ 2532, การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างภาครัฐและเอกชน,
สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ปราณี จิตกรณ์กิจศิลป์, 2532, แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงวิสาหกิจ สำนักวิจัย สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

พูลสวัสดิ์ ปรีดา, 2540, ข้อมูลของพนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคเกี่ยวกับการปรับปรุง
วิสาหกิจ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ผู้จัดการรายวัน 16 ตุลาคม 2543, “เจนไกทำเสียงแผน ก.วิทย์หวัน โรงขยายพิมพ์ชุมชนล่ม”, หน้า 1
และ 6

ฝ่ายประชาสัมพันธ์ กองกลาง 2531 ศูนย์บริการกำจัดภัยอุตสาหกรรม บางขุนเทียน
(สำเนา) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม, กรุงเทพฯ. 5 หน้า.

ฝ่ายวิชาการสูตรไฟศาล 2543, พราชาบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 สำนักพิมพ์สูตรไฟศาล,
กรุงเทพฯ.

วิทยากร เชียงกฎ 2540, พจนานุกรมศัพท์เศรษฐกิจ ธุรกิจ การเงินและการธนาคาร สำนัก
พิมพ์มติชน, กรุงเทพฯ.

สภาพนายความแห่งประเทศไทย, 2538, รวมกฎหมายสิ่งแวดล้อม, นายต์พลับลิซชิ่ง, นนทบุรี.

สัมฤทธิ์ อ่อนคำ 2538, ความคิดเห็นของคณะtechnologistเกี่ยวกับการให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจการสาธารณูปโภคทางเทศบาล: ศึกษาเฉพาะกรณี 32 เทศบาลหลัก, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

สื่อธุรกิจ 7 กรกฎาคม 2540, “โดย ‘เจนโก้’ ข้า ศก. ชนชื่นค่ากำจัดกาภัย”, หน้า 12
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2540, แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544, เมืองราชบูรี, กรุงเทพฯ.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2541, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และระเบียนว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2541, ส่องสยาม, กรุงเทพฯ.

สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2540, นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2540-2559, อินทิเกรเด็ต โปรด莫ชั่นเทคโนโลยี, กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารราชการส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง, 2538, “นโยบายและแนวทางปฏิบัติในการจัดการเรื่องขยาย” กฎหมายและระเบียนเกี่ยวกับการปฏิบัติของเทศบาลเมืองพัทaya และสุขุมวิท พ.ศ. 2538, บพิธการพิมพ์, กรุงเทพฯ.

เสถียร วิชัยลักษณ์ 2530, พระราชบัญญัติระเบียนบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528, นิติเวชช์, กรุงเทพฯ.

Isaacs, A. and E. Martin, 1993, **The Oxford Dictionary for the Business World**, Oxford University Press, Oxford, U.K.

Keufeldt V. (editor) 1994 **Webster Dictionary**, 3rd ed., Prentice Hall, New York.

Lobanov, V., 1996, “U.S.A.: Administration Ethics and Public Service” **Theory Practice Aspects Management**, no. 4, pp.68-72.

McPherson, M.P., 1987 “The Promise of Privatization” in **Privatization and Development** edited by S.H. Hanke, IC's Press, San Francisco. U.S.A.

Pirie M., 1988, **Privatization: Theory, Practice and Choice**, Wildwood House, Hants, England.

Soo-il Kim, 2000 "Environmental Treatment Facilities" in **Environmental Facilities Management**, EMC (Environmental Management Corporation) and KOICA (Korean International Cooperation Agency), Soul, Republic of Korea.

Sung Whan Kim, 2000, "Introduction to Wastewater & Sewage Treatment Plant" in **Environmental Facilities Management**, EMC (Environmental Management Corporation) and KOICA (Korean International Corporation Agency), Soul, Republic of Korea.

Van der Hoeven, R. 1996 "Stabilization, Adjustment and Employment: a Review of Country Experiences in the light of Russian Reform Process" **Theory Practice Aspects Management**, no.5 pp. 22-28.

Voradej Chandarasorn, 1995, **Privatization: New Trend and a Revolution in Public Administration**, The National Institute of Development Administration, Bangkok.

www.thaienvironment.net - 22 มีนาคม 2543, รmv.วิทย์ เร่งสร้างโรงงานกำจัดขยะ, 1 หน้า

www.thaienvironment.net - 19 เมษายน 2543 "กรอ." เตรียมรื้อสัญญาเจนโก้ เปิดทางรายใหม่กำจัดขยะพิษ และปัญหาที่กังขยะ กทม.-ปริมณฑลระบุ บธ.อบต.หัวน้ำกบปองร้าย รวม 2 หน้า.

